

Gewasbeschermingsmiddelen Overzicht in de opslagkast

Onkruiden, schimmels, schadelijke insecten en dieren; hoe houd je ze weg. Want wat golfbanen betreft zijn de toegelaten gewasbeschermingsmiddelen beperkt. Welke bestrijdingsmiddelen mag je nog wél gebruiken? Een overzicht.

TEKST: CO VOS – FOTO'S: MARCO BLOM, ARIJAN VAN ALPHEN



De overheid wil het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in 2010 terugdringen met 95 procent ten opzichte van 1998. Ook het aantal toegelaten middelen daalt hierdoor. Een golfbaan valt onder de wettelijke regels van 'Openbaar Groen', waarbij het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen zeer beperkt is. Een tweede wettelijke regel in Nederland die van belang is, is dat alles wat niet op het etiket van een gewasbeschermingsmiddel staat in principe verboden is. Verder is elk bestrijdingsmiddel verboden dat geen wettelijke toelating met een toelatingsnummer heeft. Dit nummer moet op het etiket staan.

Zogenoemde plantenversterkers zitten in de 'grijze zone' van het toelatingsbeleid. Worden deze middelen als bestrijdingsmiddel aangeboden, dan vallen ze onder de bestrijdingsmiddelenwet; worden ze als meststof of plantenversterker aangeboden, dan kunnen ze onder de uitzonderingsregel vallen of onder meststoffen. Een duidelijke scheidingslijn is niet aan te geven. Wel let de AID zeer streng op deze middelen en heeft al diverse keren beslag gelegd en boetes uitgedeeld. Daarom is het handig te weten welke middelen je op golfbanen wel mag gebruiken.

Onkruiden in gras

Primus bestrijdt een groot aantal onkruiden in gras, waaronder klaver, met een zeer lage dosering van 99 ml per ha. Het middel mag je op jong gras gebruiken, maar de nawerking valt tegen. Beter is om Primus te mengen met een ander herbicide zoals MCPA, Brabant Mixture, Mecoprop (MCP), 2,4-D+ dicamba. Gebruik dan wel de helft van de normale dosering. Wanneer blauwe ereprijs voorkomt, kun je beter mengen met Verigal D en plaatselijk spuiten. Een nieuw veelbelovend middel dat binnenkort een toelating krijgt ter bestrijding van de meest voorkomende onkruiden in grassen, waaronder varkensgras, is Primastar met een lage dosering van 1,5 liter per hectare. Dit middel is zacht voor het gras en kan in een vroeg stadium worden ingezet. Primastar bestrijdt overigens geen weegbree. Voeg in dit geval MCPA of 2,4-D toe.

Onkruiden op verhardingen

Voor een totale onkruidbestrijding

(behalve kweekgras) op verhardingen en langs afrasteringen kun je strooien met Casoron-G, dosering 60 kg/ha. Let op: gebruik dit niet op paden langs de golfbaan. Door het meenemen aan de schoenen is er kans op schade aan het gras. Spuit hier met Round-Up Evolution, dosering 4 liter per ha. Verder kun je als afbrandmiddel, dit bestrijdt dus niet of minder goed de wortel van het onkruid, het middel Finale SL 14 inzetten. Alle overige herbiciden voor totale onkruidbestrijding op verhardingen zoals Actor, Gramoxone, Reglone, Simazin, Diuron, Linuron zijn verboden en mogen dus niet in de gewasbeschermingskast staan.

Onkruiden tussen beplantingen

Voor het bestrijden van onkruiden tussen (houtige) beplantingen zijn toegelaten: Casoron-G (let op het gevaar van inlopen), Round-Up, Amitrol. Tegen specifieke onkruiden zoals brandnetels Garlon 4E en MCP; en tegen akkerwinde MCPA en Primus. Let er wel op dat je deze middelen selectief toepast. Dus alleen het onkruid bespuiten en niet de heesters raken.

Schimmels in grassen

Schimmel in grassen zijn chemisch te bestrijden met Heritage. Goed nieuws is de toelating van het biologische middel Trianum-P. Dit preventieve middel van Koppert Biological Systems heeft als plantenversterker sinds augustus een toelating op sportvelden en golfbanen. Door Trianum-P te gebruiken, kun je



Goed nieuws om schimmels in grassen te bestrijden, is de toelating van het biologische middel Trianum-P.

besparen op bodemfungiciden. Trianum-P bevat de sporen van de schimmel *Trichoderma harzianum* stam T-22. Deze stam verhoogt de weerbaarheid van de plant tegen stress veroorzaakt door zware belasting of bodemziekten zoals *Fusarium*, *Pythium*, *Rhizoctonia* en *Sclerotinia*. Andere bodemziekten waartegen (indirect) effect is gezien, zijn: *Cylindrocladium*, *Thielaviopsis* en *Myrothecium*. Het middel groeit niet in het plantenweefsel en is niet schadelijk voor de plant. Het gaat de concurrentie aan met andere schimmels om een plaats op de wortel en om voedingsstoffen die de plantwortels afscheiden. Trianum-P is werkzaam bij een temperatuur van 10 tot 34 graden Celsius en bij een pH van 4 tot 8,5. Onder 10 graden is het nauwelijks actief, zoals de meeste bodemschimmels. Zodra de temperatuur boven 10 graden komt, zal het zich weer verder ontwikkelen. Trianum-P is een preventief middel dat je zo vroeg mogelijk, dus direct na het zaaien of zoden leggen, moet toedienen. Om voldoende actieve stof op de wortels te houden, moet je iedere 1 à 2 maanden opnieuw spuiten of gieten met een Trianum-P oplossing in water. In het voorjaar tweemaal toedienen in een dosering van 45 gram per 100 m² (in 100 liter water); in de zomer en herfst een dosering van 30 gram per 100 m² (in 100 liter water). Bij doorzaai kun je het met graszaad mengen in een dosering van 125 gram per 50 kg graszaad. Trianum-P moet je koel (8-10 °C) bewaren voor een houdbaarheid van 2 tot 4 maanden. Het middel is per 500 gram poeder verpakt in een polytheenzak in een kartonnen doos. De 500 gram poeder bestaat voor 1,15% uit *Trichoderma harzianum* stam T-22 sporen en voor 98,85% uit inerte bestanddelen zoals klei. Op de verpakking zit een waterafstotend etiket (klein boekje) met daarop de gebruiksaanwijzing. Prijs is 109 euro excl. BTW per pak.

Stobben en algen

Een stobbe kun je behandelen door de afgezaagde wond in te smeren met Garlon 4E of met Round-Up. Algen, wieren en groene aanslag zijn te verwijderen met Dimanin, Biomos en eventueel andere afgeleide middelen mits voorzien van een toelatingsnummer. >

INSECTEN en DIEREN

Ongewenste kruiden, ook wel onkruiden, en schimmels zijn nog wel goed met chemische middelen te bestrijden. Schadelijke insecten en dieren bestrijden is het lastiger.

Emelten

Voor emelten is geen chemisch middel toegestaan. Goede ervaringen zijn er met het inzetten van het aaltje *Steinernema carpocapsae*. Hierbij dient de grondtemperatuur boven 10-12 graden te zijn. Verder worden er momenteel proeven uitgezet met de plantenversterker Pireco Knokloof. Opgenomen door de grasplant zou dit middel een negatief (verjagend) effect hebben tegen emelten. Voorts zijn er in België en Duitsland proeven genomen met het strooien van kalkstikstof die volgens de berichtgeving een positief resultaat te zien geven. Let op verbranding van de grasmat na toepassing, strooien op een droge grasmat en daarna inregeren.

Engerlingen

Ook voor engertingen is geen chemisch middel toegestaan. Tegen de larve van de rozenkever en enigszins tegen de larve van de junikever zijn goede ervaringen opgedaan met het inzetten van het aaltje

Terranem (*Heterorhabditis bacteriophora*). Hierbij moet de grondtemperatuur minimaal 10-12 graden Celsius zijn. Met de plantenversterker Pireco Knokloof zijn inmiddels proeven uitgezet.

Larven van de rouwvlieg

Deze zijn wel chemisch te bestrijden door te spuiten met Decis Micro. Let op: dit middel is zeer giftig voor bijen! Dus niet spuiten bij of op bloeiende planten en klaver. Volgens berichten uit België en Duitsland heeft ook kalkstikstof een gunstig effect tegen deze larven.

Larven van de taxuskever

Voor larven van de taxuskever (mobium) is geen chemisch middel toegestaan. Biologisch zijn er goede ervaringen met het inzetten van aaltjes Larvanem (*Heterorhabditis megidis*). Let op de grondtemperatuur van minimaal 10-12 graden Celsius en op het tijdstip van inzetten: de larven dienen wel aanwezig te zijn. De beste tijd is eind juli, augustus en september.

Luizen

Voor het bestrijden van luizen zijn er verschillende mogelijkheden. Chemisch is toegestaan Admire en Calypso. Biologisch kan door het inzetten van de

larven van het lieveheersbeestje *Adalia bipunctata*. Spuiten met Spruzit of met plantenversterker Pireco Knokloof.

Diverse insecten

Voor overige insecten zoals spint, elzen- en wilgenhaantje, witte vlieg, wantsen, vliegen en wespen wordt er meestal geen (chemisch) middel ingezet. Er zijn overigens wel enkele middelen toegestaan zowel chemisch als biologisch. Maar bij overlast van deze insecten kun je beter even advies inwinnen bij uw leverancier of de auteur.

Rupsen

Rupsen worden uitsluitend bestreden als ze overlast bezorgen aan de golfers zoals de eikenprocessierups. Toegelaten zijn chemisch: Dimilin en Nomolt; biologisch: XenTari WG, Delfin WG en Turex. Deze middelen zijn op basis van de bacterie *Bacillus thuringiensis*. Het toepassingstijdstip en de juiste manier van spuiten is van groot belang. Ook hier kun je beter advies inwinnen bij de leverancier of de auteur.

Slakken

Voor slakken bestrijden zijn er geen chemische middelen meer toegelaten. De middelen op basis van metaldehyde

Opgelet in de opslagkast

In de opslagkast voor gewasbeschermingsmiddelen mogen geen bestrijdingsmiddelen staan welke toelating hebben op een golfbaan. Wees alert op (oude) niet meer toegelaten middelen zoals lindaan, diuron, simazin, linuron, gramoxone en parathion. Verzamel ze in een gesloten plastic zak en lever ze in bij het KCA-depot van uw gemeente. Bij twijfel over de toelating kunt de auteur bellen, de internetsite van het CTB bezoeken www.ctb-wageningen.nl of de site van de fabrikanten www.fytostat.nl

Om gewasbeschermingsmiddelen te mogen toepassen heeft u spuitlicentie-1 of -2 nodig, let op de verloopdatum.

Surf bij twijfel naar www.erkenningen.nl



De weg van toelating door NGF - NGA - NVG

Een aantal jaren geleden is Marcel Goedemans als lid van de commissie greenkeeping bij de NGF gevraagd om te onderzoeken of het mogelijk is dat bepaalde gewasbeschermingsmiddelen een toelating zouden kunnen verkrijgen op golfbanen. Wat in het bijzonder voor schimmelbestrijdingsmiddelen nu niet het geval is. Zo is er, in tegenstelling tot vele buitenlandse, nog geen middel tegen dollarspot. Dit heeft in de eerste plaats te maken met het feit dat producenten als Bayer, BASF en Syngenta in de meeste gevallen geen commerciële noodzaak hebben gezien om bij het CTB (College van Toezicht voor Bestrijdingsmiddelen) de toelating voor gras aan te vragen. Inmiddels is, in overleg met Rob Spruit (NGA) en Ian Ouwerkerk (NVG), het gespecialiseerde bureau NOTOX ingeschakeld om voor een beperkt aantal fungiciden toelating te verkrijgen. De procedure die hierbij wordt gevolgd is die van de 'derden uitbreiding' van een toelating. Er wordt daarbij nauwlettend op toegezien dat de geselecteerde middelen een lange termijn toekomst hebben binnen Europese regelgeving. Veel huidige middelen zullen verdwijnen, slechts een beperkt aantal werkzame stoffen zal in de toekomst zijn toegelaten. Bij een 'derden uitbreiding' wordt uitgegaan van een in Nederland al toegestane werkzame stof op andere gewassen. De fabrikant toont zich bereid het volledige dossier ter beschikking te stellen aan het CTB ten behoeve van een 'kleingebruiker'. Bij toelating volgens deze route is niet de producent maar de kleingebruiker de aanvrager en tevens aansprakelijk voor de juiste toepassing. Het moge duidelijk zijn dat voor deze route de medewerking van de eerder genoemde producenten essentieel is. Deze medewerking wordt om uiteenlopende redenen niet altijd meteen gegeven. Zo is Syngenta een exclusieve overeenkomst met Scotts (Heritage) aangegaan. Als eenmaal medewerking is verkregen volgt het CTB een tijdrovende procedure van ongeveer een jaar. Voor een modern, in andere gewassen reeds toegepast middel met toekomst, ligt goedkeuring in de lijn der verwachting.

Een middel dat inmiddels redelijk ver gevorderd is in de procedure is Signum, een middel in de VS bekend als Emerald. Het middel heeft een dubbele werking tegen dollarspot en fusarium, andere middelen die in aanmerking komen zijn Ronilan en Sportak (fusarium) en Scala (dollarspot). Helaas is een procedure voor Rovral (fusarium) voorals-

nog niet mogelijk gebleken omdat de oorspronkelijke producent (Bayer) na overdracht van het eigendom van het product Rovral aan BASF nog rechten heeft behouden en niet aan de 'derden uitbreiding' voor golfgras wil meewerken.



Voordat een gewasbeschermingsmiddel op de golfbaan mag worden toegepast zijn er al heel wat jaren voorbij. Regelgeving en octrooibescherming door fabrikanten zijn daar debet aan.

Tekst: Marcel Goedemans

hebben een opgebruikstermijn tot 31 december 2006. Biologisch is het middel Ferromol toegelaten.

Mieren

Mieren kun je met diverse toegelaten middelen in kleinverpakking bestrijden. De beste ervaring is er met het middel van Bayer: Baythion. Let wel op bij gebruik met huisdieren, kinderen en levensmiddelen.

Mollen, ratten, muizen, kakkerlakken

Chemische bestrijding van mollen is uitsluitend toegestaan via een bestrijder die in het bezit is van een mollenbestrijdingslicentie. Ook de professionele bestrijding van ratten, muizen, kakkerlakken en dergelijke is uitsluitend toegelaten via een erkend ongediertebestrijder.

Bescherming tegen wildvraat

De stammetjes van de heesters, planten insmeren of spuiten met AProtect. Dit is overigens verboden in consumptiegewassen.

Co Vos is directeur van Joh. Vos Capelle B.V. in Sprang-Capelle. Info: telefoon (0416) 311326, www.voscapelle.nl